

Tenis Hakemlerinin Psikolojik Sağlık ve Sürekli Kaygı Düzeyleri
Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Soner SİVRİ¹, Esin KIRATLI², Ahmet Ali KARACA¹

DOI: <https://doi.org/10.38021asbid.1188146>

ORJİNAL ARAŞTIRMA

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy
Üniversitesi,
Spor Bilimleri Fakültesi,
Burdur/Türkiye

²İstanbul Gençlik ve Spor İl
Müdürlüğü

Öz
Bu çalışmanın amacı, tenis hakemlerinin psikolojik sağlık düzeyleri ile sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmaya 72'si kadın, 149'u erkek olmak üzere toplam 221 tenis hakemi katılmıştır. Araştırmada veri toplama amacıyla hakemlere "Kişisel Bilgi Formu", "Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği" ve "Sürekli Kaygı Ölçeği" uygulanmıştır. Verilerin analizinde ikili gruplar için t testi, ikiden fazla gruplar için ise tek yönlü varyans analizi ve Scheffe (post-hoc) kullanılmıştır. Sürekli kaygı ve psikolojik sağlık düzeyi ile ilgili çeşitli değişkenlere göre (yaş, eğitim durumu, hakemlik kategorisi, hakemlik süresi ve çalışılan turnuva sayısı) yapılan analizlerde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır. Araştırma sonucunda tenis hakemlerinin psikolojik sağlamlıkları ile sürekli kaygı düzeyleri arasında negatif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Araştırma sonuçlarına göre tenis hakemlerinin psikolojik sağlık düzeyleri arttıkça sürekli kaygı düzeyleri azalmaktadır denilebilir. Psikolojilerini sağlam tutmak ve kaygı düzeylerini kontrol edebilmek hakemler için çok önemlidir. Bu konuda federasyonlar tarafından düzenlenecek seminerler ve eğitimlerde uzman kişiler eşliğinde, dünya çapında düzenlenen diğer turnuvalarda yaşanan olaylar video sunumları ile gösterilerek ve çözümler konuşularak hakemlerin kaygı ve stres düzeylerini nasıl kontrol altında tutacakları ile ilgili katkı sağlanabilir.

Anahtar kelimeler: Psikolojik Sağlık, Sürekli Kaygı, Tenis Hakemi

Sorumlu Yazar:
Soner SİVRİ
sivrisoner@gmail.com

Investigation of the Relationship Between Psychological Resilience and Trait Anxiety Levels of Tennis Umpires

Abstract

The aim of this research is to examine the relationship between the psychological resilience and trait anxiety level of tennis umpires. A total of 221 tennis umpires, 72 women and 149 men participated in the research. In order to collect data in the research, "Personal Information Form", "Short Psychological Resilience Scale" and "Trait Anxiety Scale" were applied to the umpires. In the analysis of the data, t-tests for paired groups, one-way analysis of variance and Scheffe (post-hoc) for more than two groups were used. No statistically significant difference was found in the analyzes made according to various variables (age, education level, umpiring category, umpiring experience and number of tournaments worked) related to trait anxiety and psychological resilience level. As a result of the research, a moderate negative correlation was found between the psychological resilience of tennis umpires and their trait anxiety levels. According to the results of the research, it can be said that as the psychological resilience levels of tennis umpires increase their trait anxiety levels decrease. It is very important for referees to keep their psychology intact and control their anxiety levels. In the seminars and educations to be organized by the federations on this subject, it is possible to contribute to how the referees will keep their anxiety and stress levels under control by showing the events in other tournaments around the world with video presentations and talking about solutions, accompanied by experts.

Key Words: Psychological Resilience, Trait Anxiety, Tennis

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi:
12.10.2022

Kabul Tarihi:
06.12.2022

Online Yayın Tarihi:
28.03.2023

Giriş

Bireyler yaşamları boyunca birçok olumsuzluk, sarsıcı ve stresli olaylar ile karşı karşıya kalabilirler. Bu tür olaylara verilen tepkiler farklıdır. Bazı bireyler yaşanan olumsuzluklar karşısında kaygı ve depresyon gibi psikolojik ve ayrıca fiziksel sıkıntılar yaşarken; bazıları ise stresli durumlarla başarılı bir şekilde yüzleşir ve olumsuzluklardan fazla etkilenmeden, kısa sürede normal yaşantılarına devam edebilirler (Çutuk vd., 2017). Olumsuz durumların hızlı bir şekilde üstesinden gelip kısa süre zarfında normal yaşantıya dönmek, bireylerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin yüksek olması ile ilişkilidir. Sporda da psikolojik sağlamlık önemlidir, çünkü sporcu, antrenör, hakem gibi sporun farklı paydaşları yüksek performans elde etmek ve sürdürmek için sürekli olarak çok çeşitli baskılara dayanmak zorundadırlar. Psikolojik sağlamlık, bireyin olumsuz koşulların üstesinden başarı ile gelebilme ve yeni duruma uyum sağlayabilme yeteneği olarak tanımlanabilir (Doğan, 2015; Gençoğlu ve Namlı, 2020). Psikolojik sağlamlık bir kişilik özelliği olmaktan ziyade, bireyin geçmiş tecrübelerinin ve hali hazırdaki hayat şartlarının etkileşimini kapsayan bir durumdur. Navrady vd. (2018) ise psikolojik sağlamlığı zihinsel sağlığı koruma veya yeniden kazanma becerisi olarak tanımlamışlardır. Psikolojik sağlamlıktan bahsedebilmek için bireyin ilk olarak büyük bir tehditle karşı karşıya kalması veya travmatik bir durumla yüzleşmesi, sonrasında ise bu olumsuz durumlara karşı kaliteli bir şekilde uyum sağlayabilmesinin gerçekleşmesi gerekmektedir (Çelik vd., 2019).

Psikolojik sağlamlık ile kötümserlik, depresyon, kaygı, algılanan stres ve olumsuz başa çıkma stratejileri arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır (Doğan, 2015). Zihinsel olarak güçlü bireyler dışa dönük ve sosyal olma eğilimindedirler, birçok konuda rekabetçi ve daha düşük kaygı düzeyine sahiptirler (Gucciardi, 2020). Fazla kaygı hayatı olumsuz etkiler ve bu durumdaki bireyin yaşam kalitesi ve toplumsal gelişimi aksar (Güvendi ve Tekkurşun Demir, 2019). Kaygıyı azaltmanın önemli etkenlerden birisi, fiziksel aktiviteye katılan bireyin olumlu duygular besleyerek yaşanan davranışsal durumlardaki engelleri aşmasıdır (Karaca ve Lapa, 2016; Ryff 2006). Bireyin bu durumu psikolojik iyi olma hali ile açıklanmaktadır. Psikolojik iyi olma, yaşanan pozitif ve negatif duygularda pozitif duyguların negatiflerden daha ağır basma durumu olarak tanımlanabilir (Bradburn, 1969).

Kaygı, insanlarda var olan temel duygu ve heyecansal bir olgudur. Tehdit edici bir durum karşısında kişinin hissettiği huzursuzluk ve endişe durumu olarak tanımlanan kaygı (Reyhan ve Kolayış, 2019) sportif performansı olumsuz etkiler ve spordaki birçok olumsuz duygu, durum ve psikolojik yapı ile pozitif ilişkilidir (Güvendi ve Tekkurşun Demir, 2019; Karadağ ve Aşçı, 2020). Kaygı, genellikle ileri geri yürüme, somatik şikayetler ve derin derin düşünme gibi sinirsel davranışların eşlik ettiği hoş olmayan bir iç karışıklık durumu ile karakterize edilen gelecekteki tehdit beklentisiyle ilgili bir duygudur (Purashwani ve Dubey, 2018). Uluç ve Duman (2020)'a göre

kaygının ortaya çıkmasında etkili olan ve bireyden bireye değişiklik gösteren birçok faktör bulunmaktadır. Kaygı, durumluk ve sürekli kaygı olmak üzere temel olarak iki başlık altında incelenebilir. Durumluk kaygı, istenmeyen ve tehlikeli bir durumla karşı karşıya kalındığında ortaya çıkan kaygıdır. Sürekli kaygı ise, bireyin genel olarak olaylar ve durumlar karşısında kaygılı ve stresli olma durumudur (Spielberger vd., 1970). Sürekli kaygı bir kişilik özelliğidir ve olumsuz durumlara karşı bireyin verdiği duygusal reaksiyonların yoğunluğunun artması ve süreklilik kazanmasıdır (Arslanoğlu vd., 2010; Görün vd., 2020; Yalçın vd., 2016).

Modern amatör ve profesyonel sporun, özellikle spor oyunlarının hızlı gelişimi, müsabakalarda görev yapan hakemlere ciddi bir sorumluluk yüklemektedir. Her şeyden önce bir hakemden adil kararlar vermesi ve önyargısız hareket etmesi beklenir (Popovych vd., 2022). Hakemler, oyuncu ve antrenörlerden sonra rekabetçi sporda üçüncü önemli parça olarak kabul edilmektedir (Cleg ve Thompson, 1993). Hakemlerin görevlerini yaparken etkisi altında kaldıkları birçok stres faktörü vardır ve bu faktörler hakemlerin kaygı düzeyine etki edebilmektedir (Baldwin, 2013; Görün vd., 2020). Kaygı düzeyi yüksek olan bir hakem gergin bir ortam oluşmasına neden olarak daha fazla hata yapmaya başlayabilir ve maçın kontrolünü kaybedebilir. Bu nedenle, hakemlerin kendi kaygı düzeylerini kontrol edebilmesi çok önemlidir. Spor karşılaşmalarındaki önemli rolleri olan hakemlerin psikolojik durumları ile ilgili çalışmalar yapmak, yapılan sınırlı sayıda çalışmaların sayısını arttırmak için çok önemlidir (Kıratlı ve İkizler, 2020; Öntürk vd., 2020). Her geçen gün ülkemizde ve dünyada artan ve milyonlarca seyircisi olan tenis müsabakalarında görev alan tenis hakemlerinin oldukça zorlu görevleri vardır (Kıratlı ve İkizler, 2020). Sivri ve Özbek (2018)'e göre hakemlik için önemli unsurlardan biri de müsabakanın zor anlarında sakin kalıp doğru kararlar verebilmektir. Müsabaka sırasında oyuncu ve antrenörlerle doğru iletişimi kurabilmek (Sivri ve Özbek 2018) ve performansını düzgün bir şekilde ortaya koyabilmesi için hakemin psikolojik olarak çok güçlü olması gerekir. Bu nedenle müsabaka sırasındaki kaygı düzeyi de çok önemli olmaktadır. Çünkü hakemin sahip olduğu kaygı düzeyi maçın gidişatını olumsuz yönde etkileyebilir (Nabilpour vd., 2020; Zorba vd., 2016). Bu nedenle hakemlerin stres, korku ve kaygı gibi psikolojik durumları kontrol altına alarak, müsabakalarda doğru karar verme yetileri olmalıdır (Görün vd., 2020; Julian vd., 2019; Taşmektepligil vd., 2004). Uluç (2022)'a göre, Spor psikolojisi alanında ülkemizde henüz yeterli çalışmalar yapılmamaktadır. Bu bağlamda, spor müsabakalarında bu kadar önemli rolleri olan hakemlerin kaygı düzeyleri gibi psikolojik durumları ile ilgili çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı, tenis hakemlerinin sürekli kaygı düzeyleri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli ilişki tarama modelidir. Bu model nicel araştırma metodlarından biri olup; geçmişte veya şu anda olmuş bir durumu olmuş olduğu haliyle betimleyen bir yöntemdir (Karasar, 2014).

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Türkiye Tenis Federasyonunun son üç yıllık faaliyet takviminde (2019, 2020 ve 2021) en az iki turnuvada görev alan 305 tenis hakemi oluşturmaktadır. Araştırma doğrudan evren üzerinde yapıldığı için örneklem alma yoluna gidilmemiş, elektronik posta yoluyla hakemlere ulaşılmış 72'si kadın, 149'u erkek olmak üzere toplam 221 tenis hakemi çalışmaya katılmıştır. Çalışmaya katılan hakemlerle ilgili bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1

Çalışmaya Katılan Hakemlerin Kişisel Bilgileri

Kişisel Bilgiler	Alt Grup	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	72	32,6
	Erkek	149	67,4
	Toplam	221	100
Yaş	16-30 Yaş	28	12,7
	31-45 Yaş	81	36,7
	46 Yaş ve Üzeri	112	50,7
	Toplam	221	100
Eğitim	Lise	32	14,5
	Lisans	155	70,1
	Lisansüstü	34	15,4
	Toplam	221	100
Kategori	Başhakem	27	12,2
	Kule Hakemi	123	55,7
	Çizgi/Gözlemci Hakem	71	32,1
	Toplam	221	100
Hakemlik Süresi	0-2 Yıl	43	19,5
	3-5 Yıl	50	22,6
	6-8 Yıl	42	19,0
	9 Yıl ve Üzeri	86	38,9
	Toplam	221	100
Turnuva Sayısı (Yıl)	0-5 arası	160	72,4
	6-10 arası	35	15,8
	11 ve üzeri	26	11,8
	Toplam	221	100

Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılan tenis hakemleri ile ilgili bazı bilgiler edinmek için Kişisel Bilgi Formu, sürekli kaygı düzeylerini belirlemek için Spilberger vd. (1970) tarafından geliştirilip Öner ve Le Compte (1983) tarafından Türkçeye uyarlanan Sürekli Kaygı Ölçeği ve psikolojik sağlamlık düzeylerini belirlemek için Smith vd. (2008) tarafından geliştirilip Doğan (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Tenis hakemlerinin yaşları, cinsiyetleri, eğitim durumları, hakemlik kategorileri, hakemlik süreleri, çalışılan ulusal turnuva sayıları ve çalışılan uluslararası turnuva sayılarına ilişkin sorulardan oluşmuştur.

Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

Ölçek Smith vd. (2008) geliştirilmiş, Doğan (2015) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır ve 6 maddeden oluşmaktadır. 5'li likert tipi bir ölçektir; 2, 4 ve 6. maddeleri ters kodlanmaktadır. Alınan puanların yüksek olması, yüksek psikolojik sağlamlığın göstergesidir.

Sürekli Kaygı Ölçeği

Ölçek Spilberger vd. (1970) tarafında geliştirilmiş; Öner ve Le Compte (1983) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır ve 20 maddeden oluşmaktadır. 4'lü likert tipi bir ölçektir. 1, 6, 7, 10, 13, 16 ve 19. maddeleri ters kodlanmaktadır. Alınan puanların düşük olması düşük kaygı durumunun göstergesidir.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizi için SPSS 21 programı kullanılmıştır. Öncelikle verilerin normal dağılıp dağılmadığına bakılmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,5 ve +1,5 arasında olması durumunda verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Ölçeklerin çarpıklık ve basıklık değerleri bu sınırlar içinde kaldığından verilerin normal dağıldığı kabul edilmiştir. Ölçme araçlarının çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 2'de verilmiştir. Yaş, cinsiyet, eğitim, vb. değişkenler için, verilerin normal dağılmasından dolayı parametrik testlerden ikili gruplar için t testi, ikiden fazla gruplar için ise tek yönlü varyans analizi ve Scheffe (post-hoc) kullanılmıştır.

Tablo 2

Ölçme Araçlarının Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Ölçme Aracı	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	0,062	-0,540
Sürekli Kaygı Ölçeği	-0,019	-0,356

Sürekli kaygı ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişki Pearson Korelasyon testi ile test edilmiştir.

Bulgular

Tenis hakemlerinin sürekli kaygı ve psikolojik sağlamlık düzeylerine ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla yapılan çalışmanın bu bölümünde “Sürekli Kaygı” ve “Psikolojik Sağlamlık” ölçeklerine ilişkin veriler analiz edilmiş, sonuçlar çizelgeleştirilerek değerlendirilmiştir.

Tablo 3

Tenis Hakemlerinin Sürekli Kaygı ve Psikolojik Sağlamlık ile İlgili Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi

Ölçme Aracı	Grup	n	Ortalama	Standard Sapma	t	sd	p
Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	Kadın	72	13,41	3,78	1,57	219	,117
	Erkek	149	12,48	4,29			
Sürekli Kaygı Ölçeği	Kadın	72	57,98	5,34	-0,31	219	,751
	Erkek	149	58,21	4,84			

$p < 0,05$

Tablo 3’de görüldüğü gibi tenis hakemlerinin psikolojik sağlamlık [$t(219)=1,57, p>0,05$] ve sürekli kaygı [$t(219)=-0,31, p>0,05$] ölçeklerine ilişkin cinsiyet değişkenine göre görüşlerinin ortalamaları üzerinde yapılan t testi analizi sonucuna göre anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 4

Tenis Hakemlerinin Sürekli Kaygı ve Psikolojik Sağlamlık ile İlgili Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Analizi

Ölçme Aracı	Grup	n	Ortalama	Standard Sapma	t	sd	p
Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	16-44 yaş	100	12,80	3,94	0,41	219	0,341
	45 Yaş ve üzeri	121	12,78	4,33			
Sürekli Kaygı Ölçeği	16-44 yaş	100	57,97	5,05	0,46	219	0,833
	45 Yaş ve üzeri	121	58,28	4,97			

$p < 0,05$

Aydın vd. (2012) Birleşmiş Milletler Dünya Yaşlılık Asamblesi’nin yaşlanma sürecini üç döneme ayırdığını ve 45-59 yaş grubunun “orta yaş” olarak kabul edildiğini belirtmişlerdir. Çalışma

grubunun yaş dağılımları 16-56 yaş aralığında değişmektedir. Bu yelpazede yaş gruplamasının dengeli dağılımı için değişken genç (16-44) ve orta yaş (45 ve üstü) şeklinde yapılmıştır.

Tablo 4’de görüldüğü gibi tenis hakemlerinin psikolojik sağlamlık [$t(219)=,41$, $p>0,05$] ve sürekli kaygı [$t(219)=-0,46$, $p>0,05$] ölçeklerine ilişkin yaş değişkenine göre görüşlerinin ortalamaları üzerinde yapılan t testi analizi sonucuna göre anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 5

Tenis Hakemlerinin Sürekli Kaygı ve Psikolojik Sağlamlık ile İlgili Görüşlerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Analizi

Ölçme Aracı	Eğitim Durumu	n	Ortalama	F	P
Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	Lise	32	13,09	0,167	0,846
	Lisans	155	12,79		
	Lisansüstü	34	12,50		
	Toplam	221	12,79		
Sürekli Kaygı Ölçeği	Lise	32	58,38	0,041	0,960
	Lisans	155	58,10		
	Lisansüstü	34	58,09		
	Toplam	221	58,14		

$p<0,05$

Tablo 5’de görüldüğü gibi tenis hakemlerinin eğitim durumu değişkenine göre, psikolojik sağlamlık [$F(221)=0,167$ $p>0,05$] ve sürekli kaygı [$F(221)=0,041$ $p>0,05$] ölçeklerine ilişkin puanları üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda ortalamalar arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 6

Tenis Hakemlerinin Sürekli Kaygı ve Psikolojik Sağlamlık ile İlgili Görüşlerinin Hakemlik Kategorisi Değişkenine Göre Analizi

Ölçme Aracı	Eğitim Durumu	n	Ortalama	F	P
Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	Başhakem	27	12,07	1,829	0,163
	Kule Hakemi	123	13,26		
	Gözlemci ve Çizgi Hakemi	71	12,24		
	Toplam	221	12,79		
Sürekli Kaygı Ölçeği	Başhakem	27	58,07	1,133	0,324
	Kule Hakemi	123	57,74		
	Gözlemci ve Çizgi Hakemi	71	58,86		
	Toplam	221	58,14		

$p<0,05$

Tablo 6’da görüldüğü gibi tenis hakemlerinin eğitim durumu değişkenine göre, psikolojik sağlamlık [$F(221)=1,829$ $p>0,05$] ve sürekli kaygı [$F(221)=1,133$ $p>0,05$] ölçeklerine ilişkin puanları

üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda ortalamalar arasında anlamlı farklar bulunamamıştır.

Tablo 7

Tenis Hakemlerinin Sürekli Kaygı ve Psikolojik Sağlamlık ile İlgili Görüşlerinin Hakemlik Süresi Değişkenine Göre Analizi

Ölçme Aracı	Hakemlik Süresi	n	Ortalama	F	P
Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	0-2 Yıl	43	13,28	0,473	0,701
	3-5 Yıl	50	12,88		
	6-8 Yıl	42	12,21		
	9 yıl ve üzeri	86	12,77		
	Toplam	221	12,79		
Sürekli Kaygı Ölçeği	0-2 Yıl	43	57,58	0,272	0,845
	3-5 Yıl	50	58,04		
	6-8 Yıl	42	58,33		
	9 yıl ve üzeri	86	58,38		
	Toplam	221	58,14		

$p < 0,05$

Tablo 7’de görüldüğü gibi tenis hakemlerinin hakemlik süresi değişkenine göre, psikolojik sağlamlık [$F(221)=0,473$ $p > 0,05$] ve sürekli kaygı [$F(221)=0,272$ $p > 0,05$] ölçeklerine ilişkin puanları üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda ortalamalar arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 8

Tenis Hakemlerinin Sürekli Kaygı ve Psikolojik Sağlamlık ile İlgili Görüşlerinin Çalıştığı Turnuva Sayısı (Yıl) Değişkenine Göre Analizi

Ölçme Aracı	Turnuva Sayısı (Yıl)	n	Ortalama	F	P
Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	0-5 arası	160	12,67	0,273	0,761
	6-10 arası	35	12,97		
	11 ve üzeri	26	13,27		
	Toplam	221	12,79		
Sürekli Kaygı Ölçeği	0-5 arası	160	58,26	0,591	0,555
	6-10 arası	35	57,31		
	11 ve üzeri	26	58,50		
	Toplam	221	58,14		

$p < 0,05$

Tablo 8’de görüldüğü gibi tenis hakemlerinin çalıştığı turnuva sayısı (yıl) değişkenine göre, psikolojik sağlamlık [$F(221)=0,273$ $p > 0,05$] ve sürekli kaygı [$F(221)=0,591$ $p > 0,05$] ölçeklerine ilişkin puanları üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda ortalamalar arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 9

Psikolojik Sağlamlık ve Sürekli Kaygı Ölçeklerinin Korelasyon Değerleri

Ölçme Aracı	PS	SK
Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	1	-,585**
Sürekli Kaygı Ölçeği	-,585**	1

Tablo 9'a göre psikolojik sağlamlık ve sürekli kaygı arasında orta düzeyde ve negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir (Büyüköztürk vd., 2017).

Tartışma ve Sonuç, Öneriler

Tenis hakemlerinin psikolojik sağlamlık ve sürekli kaygı düzeylerine ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla yapılan çalışmanın sonuçları aşağıda verilmiştir.

Hakemlerin sürekli kaygıları ve cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu bulgu, cinsiyetin sürekli kaygı üzerinde bir etkisinin olmadığını ortaya koymaktadır. Çelik ve Güngör (2020)'in Spor Bilimleri fakültesi öğrencileri ile yaptıkları çalışma, Görün vd. (2020)'nin ve Zorba vd. (2016)'nin futbol hakemleri ile yaptıkları çalışmalar, çalışmamızın bu sonucunu desteklemektedir. Çalışmanın bu sonucundan farklı olarak, voleybol hakemleri ve farklı spor dallarında görev yapan hakemler ile yapılan bir çalışmada hakemlerin cinsiyetleri ile kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu çalışmaların sonuçlarına göre kadın hakemlerin kaygı düzeyleri erkek hakemlere göre daha yüksektir (Arslanoğlu vd., 2010; Öntürk vd., 2020).

Hakemlerin sürekli kaygıları ve yaşları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Buna göre araştırmaya katılan hakemlerin yaşları kaygı düzeylerini etkilememektedir. Literatürde araştırmanın bu sonucunu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Öntürk vd. (2020), Taşmektepligil vd. (2004), yaptıkları çalışmalarda farklı spor dallarında görev yapan hakemlerin yaşları ile kaygıları arasında anlamlı bir ilişki bulamamışlardır. Araştırmanın bu sonucundan farklı sonuçlar da bulunmaktadır. Bayraktar vd. (2006) güreş hakemleriyle; Yalçın ve Soyer (2016) de futbol hakemleri ile yaptıkları çalışmalarda yaş değişkeni ile kaygı arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Bu araştırmalara göre genç hakemlerin kaygı düzeyleri, yaşlı hakemlere göre daha yüksektir.

Tenis hakemlerinin sürekli kaygıları ile eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Futbol hakemleri ile yapılan çalışmada da eğitim durumu sürekli kaygı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiş (Karadağ ve Aşçı, 2020), voleybol hakemleri ile (Arslanoğlu ve ark 2010) ve farklı spor dallarında görev yapan hakemler ile (Öntürk vd., 2020; Taşmektepligil

vd., 2004) yapılan diğer araştırmalar da bu sonuç ile paralellik göstermektedir. Araştırmanın sonucundan farklı olarak güreş hakemleri ile yapılan çalışmada lisans düzeyinde eğitim derecesine sahip hakemlerin, eğitim düzeyleri lisansüstü olan hakemlere göre daha yüksek kaygıya sahip oldukları tespit edilmiştir (Bayraktar vd., 2006). Futbol hakemleri ile yapılan diğer bir çalışmada eğitim durumları ön lisans olan hakemlerin, yüksek lisans yapanlara göre daha yüksek kaygıya sahip oldukları saptanmıştır (Yalçın ve Soyer, 2016).

Çalışmada hakemlerin sürekli kaygıları ve hakemlik kategorileri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Zorba vd. (2016)'nin futbol hakemleri ile yaptıkları çalışma araştırmanın bu sonucunu destekler niteliktedir.

Tenis hakemlerinin sürekli kaygıları ile hakemlik süreleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Literatürde araştırmanın bu sonucu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Öntürk vd. (2020)'nin farklı spor dallarında görev yapan hakemlerle, Reyhan ve Kolayış (2018), Yalçın ve Soyer (2016) ve Zorba vd. (2016) futbol hakemleri ile yaptıkları çalışmalarda hakemlik süresi ile kaygı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamışlardır. Buna karşın Bayraktar vd. (2006) güreş hakemleri ile yaptıkları çalışmada çalışma yılları az olan hakemlerin, uzun yıl çalışanlara göre kaygı düzeylerini daha yüksek bulmuşlar, Görün vd. (2020) ise futbol hakemleri ile yaptıkları çalışmada hakemlik süreleri fazla olan hakemlerin sürekli kaygılarını daha yüksek bulmuşlardır.

Hakemlerin psikolojik sağlamlıkları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Duman vd. (2020) ve Aydın ve Egemberdiyeva (2018)'nin üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarda cinsiyet ile psikolojik sağlamlık arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Cinsiyet ile psikolojik sağlamlık arasında anlamlı ilişki bulunan çalışmalara bakıldığında; Çutuk vd. (2017) judocular ile yaptıkları çalışmada kadın sporcuların psikolojik sağlamlıklarını erkeklerden daha yüksek; Gençoğlu ve Namlı (2020) Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri ile yaptıkları çalışmada yine kadın öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarının erkek öğrencilerden daha yüksek bulmuşlardır. Çelik vd. (2019) ile Karademir ve Açak (2019) sporcular ile yaptıkları çalışmada erkek sporcuların psikolojik sağlamlıklarını kadın sporculara göre daha yüksek bulmuşlardır.

Hakemlerin psikolojik sağlamlıkları ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Karademir ve Açak (2019)'ın sporcular ile yaptıkları çalışmadan elde ettikleri sonuçlar araştırmayı desteklerken, Çelik ve vd. (2019) yaptıkları çalışmada yaş ile psikolojik sağlamlık arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Araştırma sonucunda, tenis hakemlerinin psikolojik sağlamlık düzeyleri ile sürekli kaygı düzeyleri arasında negatif yönlü, orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Buna göre hakemlerin

psikolojik sağlamlıkları arttıkça sürekli kaygıları azalmaktadır denilebilir. Araştırma sonucuyla paralel olarak Çutuk vd. (2017), judocuların kaygı düzeyleri ile psikolojik sağlamlıkları arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulmuşlardır.

Bütün popüler spor dallarında olduğu gibi, teniste de oyunun bir parçası olan oyuncular, antrenörler ve hatta seyircilerin hakeme karşı negatif tutumları ve tepkileri, hakemlerin kaygı ve stres düzeylerini arttırmaktadır. Televizyon, sosyal medya, gazete ve dergilerde yapılan yorumlar da stres ve kaygıyı negatif yönde etkileyebilmektedir. Psikolojilerini sağlam tutmak ve kaygı düzeylerini kontrol edebilmek hakemler için çok önemlidir. Bu konuda federasyonlar tarafından düzenlenecek seminerler ve eğitimlerde uzman kişiler eşliğinde, dünya çapında düzenlenen diğer turnuvalarda yaşanan olaylar video sunumları ile gösterilerek ve çözümler konuşularak hakemlerin kaygı ve stres düzeylerini nasıl kontrol altında tutacakları ile ilgili katkı sağlanabilir.

Araştırmacıların Katkı Oranları Beyanı

Araştırmanın giriş kısmıyla ilgili süreçler birinci yazar, yöntem ve bulgular kısmı ile ilgili süreçler ikinci yazar, tartışma ve sonuç kısmı ile ilgili süreçler ise üçüncü yazar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çatışma Beyanı

Yazarların araştırma ile ilgili bir çatışma beyanı bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Arslanoğlu, E., Tekin, M., Arslanoğlu, C., ve Özmutlu, İ. (2010). Voleybol hakemlerinin çeşitli değişkenlere göre kaygı temel psikolojik ihtiyaç düzeylerinin incelenmesi: Ankara ili örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 985-995.
- Aydın, M., ve Egemberdiyeva, A. (2018). Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 3(1), 37-53.
- Aydın, P., Günay, T., Baydur, H., ve Şimşek, H. (2012). İzmir'de yarı kentsel bir bölgede 45-59 yaş kadınlarda yaşam kalitesinin değerlendirilmesi. *Tıp Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 88-93.
- Baldwin, C. F. (2013). The ref must be blind! Identifying preand postgame stresses of Australian sport referees and match officials. *Sociology Study*, 3(1), 13-22.
- Bradburn, N. (1969). *The structure of psychological well-being*. Chicago: Aldine.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Atıf İndeksi, 2017, 1-360.
- Clegg, R., ve Thompson, W. A. (1993). *Modern sports officiating: a practical guide* (No. Ed. 5). Brown & Benchmark.
- Çelik, O. B., Tekkurşun Demir, G., İlhan, E. L., Cicioğlu, H. İ., ve Esentürk, O. K. (2019). Sporcu ergenlerde psikolojik sağlamlık. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 296-303.
- Çutuk, S., Beyleroğlu, M., Hazar, M., Akkuş Çutuk, Z., ve Bezci, Ş. (2017). Judo sporcularının psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(1), 109-117.

- Doğan, T. (2015). Kısa psikolojik sağlamlık ölçeğinin Türkçeye uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 93-102.
- Duman, N., Koroğlu, C., Göksu, P., ve Talay, A. (2020). Üniversite öğrencilerinde mental iyi oluş ile psikolojik dayanıklılık ilişkisi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 4(7), 9-17.
- Gençoğlu, C., ve Namlı, S. (2020). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin psikolojik sağlamlık ve empati düzeyleri Erzurum Teknik Üniversitesi örneği. *Sport Sciences*, 15(3), 33-43. Doi: 10.12739/NWSA.2020.15.3.2B0125
- Görün, L., Efek, E., Öntürk, Y., ve Bingöl, E. (2020). Futbol hakemlerinin sürekli kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Turkish Studies-Social*, 15(5), 2529-2541.
- Gucciardi, D. F. (2020) *Mental toughness*. Handbook of Sport Psychology, 101-120, Wiley.
- Güvendi, B., ve Tekkurşun-Demir, G. (2019). Sporda öz yeterlik ve kaygı. *Spor bilimleri alanında ufuklar*, Gece Akademi.
- Julian, R., Kristiyanto, A., ve Purnama, S. K. (2019). Mental skill tennis referee: study on tennis referee asian games and asian paragames Indonesia 2018. *Journal of Education, Health and Sport*, 9(4), 210-219. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.2631063>
- Karaca, A. A., ve Lapa, T. Y. (2016). Examining of leisure time participation, psychological well-being and leisure negotiation of university students Serbest zaman katılımı, psikolojik iyi olma ve serbest zaman engelleri ile baş etme stratejilerinin üniversite öğrencileri üzerinde incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 13(2), 3293-3304.
- Karadağ, D., ve Aşçı, F. H. (2020). Adölesan sporcularda çok boyutlu kaygının değerlendirilmesi: Spor Kaygı Ölçeği-2'nin geçerlik ve güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi*, 12(3), 330-338.
- Karademir, T., ve Açak, M. (2019). Üniversiteli sporcuların psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 803-816. DOI: 10.33437/ksusbd.566577
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Yayıncılık 35. Basım.
- Kıratlı, E., ve İkizler, H. C. (2020). Tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeyleri ve karar verme stillerinin incelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(2), 102-111.
- McCarrick, D., Wolfson, S., ve Neave, N. (2020). Personality characteristics of UK Association Football referees. *Journal of Sport Behavior*, 41(4), 493-508.
- Nabilpour, M., Samanipour MS., Baghurst T., ve Bagha, S. M. (2020). A comparison of the emotional intelligence and psychological skills of national and international taekwondo referees. *Journal of Sport Pedagogy and Research*, 6(3), 25-32.
- Navrady, L. B., Zeng, Y., Clarke, T. K., Adams, M. J., Howard, D. M., Deary, I. J., ve McIntosh, A. M. (2018). *Resilience and coping* [version 1; referees: awaiting peer review].
- Öner, N., ve A. Le Compte. (1983). *Durumluk-sürekli kaygı envanteri el kitabı*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayını.
- Öntürk, Y., Bingöl E., Efek E., Bayraktaroğlu, Y., ve Görün, L. (2020). The examination of trait anxiety levels of referees in different branches (The sample of Mugla). *International Journal of Exercise Physiology*, 9(7), 152-159.
- Popovych, I., Kurova, A., Koval, I., Kazibekova, V., Maksymov, M., ve Huzar, V. (2022). Interdependence of emotionality, anxiety, aggressiveness and subjective control in handball referees before the beginning of a game: a comparative analysis. *Journal of Physical Education and Sport*, 22(3), 680-689.
- Purashwani, P., ve Dubey, A. (2018). Analysis of state anxiety among international table tennis umpires during commonwealth table tennis championship. *International Journal of Physical Education & Sports Sciences* 13(04), 25-26.
- Reyhan, S., ve Kolayış, H. (2019). Profesyonel liglerde görev yapan futbol hakemlerinin hakemlik deneyimlerine benlik saygısı, kaygı ve mesleki doyum düzeylerinin incelenmesi:11. Bölge örneği. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 37, 161-172.
- Ryff, C. D., ve Singer, B. H. (2006). Best news yet on the six-factor model of well-being. *Social Science Research*, 35(4), 1103-1119.
- Saka, A., ve Ceylan, Ş. (2018). Ergenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin aile yapılarına göre incelenmesi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*. 5(1), 66-86.

- Sivri, S., ve Özbek, O. (2018). Tenis hakemlerinin hizmet içi eğitimlerine ilişkin görüşleri. *International Journal of Human Sciences*, 15(4), 1791-1806. Doi:10.14687/jhs. v15i4.4644.
- Smith, B. W., Dalen J., Wiggins K., Tooley, E., Christopher, P., ve Jennifer B. J. (2008). The brief resilience scale: Assessing the ability to bounce back. *International Journal of Behavioral Medicine*, 15, 194-200.
- Spielberger, C. D, Gorsuch, R. L., ve Lushene R. E. (1970). *STAI manual*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.
- Tabachnick, B. G., ve Fidel, L. S. (2013). *Using multivariate statistics: International Edition*. Pearson 2012.
- Taşmektepligil, M. Y., Aydın İ., Ağaoğlu, S. A., ve Öğreten N. (2004). Farklı branşlarda görev yapan faal hakemlerin maç öncesi durumluk kaygı düzeylerinin karşılaştırılması ve bazı değişkenlerin durumluk kaygılarına etkisi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(9), 25-40.
- Uluç, E. A. (2022). Badmintoncuların müsabaka öncesi motivasyon kaynakları ve kaygı durumlarının incelenmesi. *Uluslararası Türk Spor ve Egzersiz Psikolojisi Dergisi*, 2(1), 39-54.
- Uluç, E. A. ve Duman, S. (2020). Gençlik ve spor il müdürlüğü çalışanlarının Covid-19 sürecinde kaygı durumlarının incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 289-302.
- Yalçın, İ., Soyer, F., ve Aksu, A. (2016). Futbol hakemlerinin karar verme ve sürekli kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 5681-5692. Doi:10.14687/jhs. v13i3.4280.
- Zorba, E., Göksel A. G., Pala A., ve Zorba, N. (2016). Futbol hakemlerinin müsabaka öncesi sürekli kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi (Ege bölgesi örneği). *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 175-181.

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır.